യോഗവാസിഷ്ഠഃ/പ്രകരണമ് 6
(നിർവാണപ്രകരണം ഉത്തരാർധം)/സർഗം 23

ശ്രീവസിഷ്ഠ ഉവാച .
വിരാഗവാസനാപാസ്ത/സമസ്തഭവവാസനഃ .
ഉത്ഥായ ഗച്ഛ പ്രകൃതേരസ്യാ മങ്കിരിവാങ്കിതഃ .. 1
മങ്കിർനാമാഭവത്പൂർവം ബ്രാഹ്മണഃ സംശിതവ്രതഃ .
സ കഥം ശ്രൃണു നിർവാണമാപ്തവാന്മദ്വിബോധിതഃ .. 2
അഹം കദാചിദാകാശകോശാദവനിമാഗതഃ .
ഭവത്പിതാമഹാർഥേന കേനാപ്യുപനിമന്ത്രിതഃ .. 3
വിഹരൻഭൂതലം ഗച്ഛംസ്ത്വത്പിതാമഹപത്തനമ് .
പ്രാപ്തോ∫സ്മി കാമപ്യാദീർഘാമരണ്യാനീം മഹാതപാമ് .. 4
പാംസുപ്രതർദനഹതാം പ്രകചത്തപ്തസൈകതാമ് .
അദൃഷ്ടാപാരപര്യന്താം ക്വചിദ്രാമ കിലാങ്കിതാമ് .. 5
അക്ഷുബ്ധസ്വാനിലാലോകജലഭൂശാന്തിശാലിനീമ് .
തതാം ശൂന്യാം മഹാരമ്ഭാം ബ്രഹ്മസത്താമിവാമലാമ് .. 6
അവിദ്യാമിവ സംമോഹമൃഗതൃഷ്ണാം ഗതാം ഭ്രമാത് .
ജഡതാമാതതാം ശൂന്യാം ദിങ്മോഹമിഹികാകുലാമ് .. 7
അഥ തസ്യാമരണ്യാന്യാം യാവത്പ്രവിഹരാമ്യഹമ് .
താവത്പശ്യാമി പുരതോ വദന്തം പഥികം ശ്രമാത് .. 8
പാന്ഥ ഉവാച .
അഹോ നു പരിഖേദായ പ്രൗഢപ്രായാതപോ രവിഃ .
പരിതാപായ പാപോ∫യം ദുർജനേനേവ സംഗമഃ .. 9
സുഗലന്തീവ മർമാണി സ്ഫുരതീവാഗ്നിരാതപേ .
സംകുചത്പല്ലവാപീഡാസ്താപ്യന്തേ വനരാജയഃ .. 10
തത്താവദേവമഗ്രസ്ഥം ഗ്രാമകം പ്രവിശാമ്യഹമ് .
ശ്രമമത്രാപനീയാശു വഹാമ്യധ്വാനമാശുഗഃ .. 11
ഇതി സംചിന്ത്യ സോ∫ഗ്രസ്ഥം കിരാതഗ്രാമകം യദാ .
പ്രവേഷ്ടുമിച്ഛതി തദാ മയാ പ്രോക്തമിദം വചഃ .. 12
അപരിജ്ഞാതനീരാഗമാർഗ മിത്ര ശുഭാകൃതേ .
മരുമാർഗമഹാരണ്യപാന്ഥ സ്വാഗതമസ്തു തേ .. 13
ചിരം മനുഷ്യദേശേ∫സ്മിന്നിർജനഗ്രാമമധ്വനി .
അധരാധ്വഗ വിശ്രാതിം വിശ്രാന്തോപി ന ലപ്സ്യസേ .. 14
ഗ്രാമേ വിശ്രമണം നൈവ വർതതേ പാമരാസ്പദേ .
തൃഡ്ഡ്യൈ ലവണപാനേന ഭൂയ ഏവാഭിവർധതേ .. 15
ഏതേ ഗ്രാമൈകശരണാഃ പല്ലവാഃ സ്പന്ദഭീരവഃ .
അയഥാപഥസംചാരാ ഹരിണാ ഇവ ജന്തവഃ .. 16
ന സ്ഫുരന്തി വിചാരേഷു പ്രജ്വലന്ത്യനുഭൂതിഷു .
ന ത്രസ്യന്തി ദുരാചാരാദശ്മയന്ത്രമയാ ഇവ .. 17

കാമാർഥരാഗസദ്വേഷപരിനിഷ്ഠിതപൗരുഷാഃ .
കർമണ്യാപാതമധുരേ രമന്തേ ദഗ്ധബുദ്ധയഃ .. 18
ആഭിജാത്യാതതോദാരാ ശീതലാ രസശാലിനീ .
നേഹ വിശ്വസിതി പ്രക്ഷാ മേഘമാലാ മരാവിവ .. 19
വരമന്ധഗുഹാഹിത്വം ശിലാന്തഃകീടതാ വരമ് .
വരം മരൗ പങ്ഗുമൃഗോ ന ഗ്രാമ്യജനസംഗമഃ .. 20

നിമേഷാസ്വാദമധുരാഃ ക്ഷണാന്തരവിരാഗിണഃ .
മാരണൈകാന്തനിരതാ ഗ്രാമ്യാ വിഷകണാ ഇവ .. 21
വാന്തി ഭസ്മകണാകീർണാ ജീർണാഃ സംശീർണസദ്മസു .
തൃണപർണവനവ്യഗ്രാ ഗ്രാമ്യാധാർമികവായവഃ .. 22
ഏവമുക്തേന തേനാഹമിദമുക്തസ്തതോഽനഘ .
മദ്വാക്യേന സമാശ്വാസ്യ സ്നാതേനേവാമൃതാമ്ഭസാ .. 23
പാന്ഥ ഉവാച .
ഭഗവൻകോഽസി പൂർണാത്മാ മഹാത്മാ കഥമാത്മവാൻ .
പശ്യസ്യനാകുലോ ലോകം ഗ്രാമയാത്രാമിവാധ്വഗഃ .. 24
കിം ത്വയാ പീതമമൃതം കിം ത്വം സമ്രാഡ്വിരാഡഥ .
സർവാർഥരിക്തോഽപി ചിരം സംപൂർണ ഇവ രാജസേ .. 25
ശൂന്യോഽസിപരിപൂർണോഽസി ഘൂർണോഽസീവ സ്ഥിരോഽസി ച .
ന സർവമപി സർവം ച ന കിംചിത്കിംചിദേവ ച .. 26
ഉപശാന്തം ച കാന്തം ച ദീപ്തമപ്രതിഘാതി ച .
നിവൃത്തം ചോർജിതം താദൃഗ്രൂപം കിമിതി തേ മുനേ .. 27
ഭൂസംസ്ഥോഽപി സമസ്താനാം ലോകാനാമുപരീവ ഖേ .
സംസ്ഥിതോഽസി നിരാസ്ഥോഽസി ഘനാസ്ഥോഽസീവ ലക്ഷ്യസേ .. 28
പ്രസൃതം ന പദാർഥേഷു ന പദാർഥാത്മനാഽസ്തി വൈ .
തവേന്ദോരിവ ശുദ്ധസ്യ മനോഽമൃതമയം സ്ഥിതമ് .. 29
കലാവാനകലങ്കോഽന്തഃശീതലോ ഭാസ്വരഃ സമഃ .
രസായനഭരാപൂർണഃ പൂർണേന്ദുരിവ രാജസേ .. 30
ത്വദിച്ഛായാം തു സദസദ്ഭാവം പശ്യാമി തേ ചിതി .
സംസാരമണ്ഡലമിദം സ്ഥിതം ഫലമിവാങ്കുരേ .. 31
അഹം താവദയം വിപ്ര ശാണ്ഡില്യകുലസംഭവഃ .
മങ്കിർനാമ മഹാഭാഗ തീർഥയാത്രാപ്രസങ്ഗതഃ .. 32
ഗത്വാ സുദൂരമധ്വാനം ദൃഷ്ട്വാ തീർഥാനി സംപ്രതി .
ചിരകാലേന സദനമാത്മീയം ഗന്തുമുദ്യതഃ .. 33
ന ച മേ ഗന്തുമുദ്യോഗോ വിരക്തമനസോ ഗൃഹമ് .
ദൃഷ്ട്വാ തഡിത്സകാശാനി ഭൂതാനി ഭുവനോദരേ .. 34
ഭഗവൻസത്യമാത്മാനം കഥയേഹാനുകമ്പയാ .
ഗമ്ഭീരാണി പ്രസന്നാനി സാധുചേതഃസരാംസി ഹി .. 35
ദർശനാദേവ മിത്രത്വം കുർവതാം മഹതാം പുരഃ .
കമലാനീവ ഭൂതാനി വികസന്ത്യാശ്വസന്തി ച .. 36
മമേദം ച മനോ മോഹാത്സംസാരഭ്രമസംഭവമ് .

മന്യേ ഹാതും ന സമർഥം സ ത്വം ബോധാനുകമ്പിതൈഃ .. 37
ശ്രീവസിഷ്ഠ ഉവാച .
വസിഷ്ഠോഽസ്മി മഹാബുദ്ധേ മുനിരസ്മി നഭോഗൃഹഃ .
കേനാപ്യർഥേന രാജർഷേരിമം മാർഗമുപസ്ഥിതഃ .. 38
മാഗാ വിഷാദം പന്ഥാനമാഗതോഽസി മനീഷിണാമ് .
പ്രായഃ പ്രാപ്തോസി സംസാരസാഗരസ്യ പരം തടമ് .. 39
വൈരാഗ്യവിഭവോദാരാ മതിരുക്തിരപീദൃശീ .
ആകൃതിഃ ശാന്തരൂപാ ച ന ഭവത്യമഹാത്മനഃ .. 40
മണിർമധുരകാഷേണ യഥൈതി വിമലാത്മതാമ് .
തഥാ കഷായപാകേന ചിത്തമേതി വിവേകിതാമ് .. 41
കിം ജ്ഞാതുമിച്ഛസി കഥം സംസാരം ഹാതുമിച്ഛസി .
ഉപദിഷ്ടമഹം മന്യേ സംപാദയതി കർമഭിഃ .. 42

വിമലവാസന ഉത്തമമാനസഃ
പരിവിവിക്തമതിർജനതേജസാ .
പദമശോകമലം ഖലു യുജ്യതേ
ജനിതിതീർഷുമതേരിദമുച്യതേ .. 43

ഇത്യാർഷേ ശ്രീവാസിഷ്ഠ-മഹാരാമായണേ വാല്മീകീയേ മോക്ഷോ-പായേഷു
നിർവാണപ്രകരണേ ഉത്തരാർധേ മങ്ക്യുപാ+ഖ്യാനേ മങ്കി-നിർവാണം നാമ+
ത്രയോവിംശഃ സർഗഃ ..23 ..
ഓം
****
CHECKED BY GURU P.R.IYER
14.12.2023